

RIKSARKIVARENS MIDLER TIL PROSJEKTER OG UTVIKLINGSTILTAK PÅ ARKIVFELTET (ARKIVMIDLER)

Evaluering av Arkivverkets tildelinger i perioden 2015 - 2022

SAMMENDRAG

Denne rapporten undersøker hvordan Arkivverket har forvaltet arkivmidlene i perioden 2015 – 2022. Har det gitt effekter for arkivfeltet, og er midlene fordelt til det beste for hele sektoren og for hele landet?

Arkivverket
2024

Innhold

Om midler til prosjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet (arkivmidlene)	2
Sammendrag av funnene i denne rapporten	2
Føringer for midlene	3
Gjennomgang av Arkivverkets fordeling av arkivmidlene 2015-2022	4
Søknader og tildelinger totalt	4
Programområder	4
Geografi	5
Søkere og mottakere	7
Innovasjon eller sikring av privatarkiv	11
Evaluering av Arkivverkets forvaltning av arkivmidlene 2015 - 2022	20
Jevn fordeling versus tilgjengelig søknadsmasse	20
Prosjekt eller drift	21
Søknadssum	21
Prioriterte områder og tema	22
Målgruppe	23
Standhaftighet	23
Grensegang mot Nasjonalbibliotekets (NB) oppdrag på arkivfeltet	24
Effekter av Arkivverkets forvaltning av arkivmidlene 2015 - 2022	25
Konklusjon og veien videre	28

Om midler til prosjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet (arkivmidlene)

Siden 2015 har Riksarkivaren ved Arkivverket forvaltet spilleoverskuddet fra Norsk Tipping til prosjekt- og utviklingstiltak på arkivfeltet, på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD). Oppdraget innebærer at Arkivverket årlig utarbeider søknadsprogram og -kriterier for tilskudd, saksbehandler søknader og fordeler midlene til støtteverdige prosjekt og tiltak. Arkivverket har hatt ulike tilnærminger til dette arbeidet, og har i stor grad basert seg på en blanding av interne vurderinger, kulturpolitiske mål og overordnede føringer fra KUD.

Denne rapporten undersøker perioden fra 2015 til 2022, hvor Arkivverket har delt ut totalt 80 mill. til arkivtiltak. Gjennomgangen ser på hvor i landet midlene har gått, og hvilke typer institusjoner og tiltak som har fått støtte. Evalueringen belyser vurderingene og prioriteringene Arkivverket har gjort, og ser om midlene har gitt effekter i arkivsektoren.

Sammendrag av funnene i denne rapporten

Oslo er den regionen som søker oftest og om mest midler, og som også får oftest og mest, totalt 14,3 mill. Det utgjør 31 % av summene de søker om. Vest- Agder er den regionen som får minst arkivmidler og som også har dårligst uttelling, med kun 200 000 kr. og 4 % uttelling. Ser vi imidlertid Agder fylke under ett, har regionen en uttelling på landsgjennomsnittet på rundt 30 %. Dette fordi Aust- Agder har best uttelling nasjonalt, og får godt over halvparten av det de ber om.

De (fylkes)kommunale arkivinstitusjonene søker om- og får mest midler, totalt 36 mill. De har i tillegg best uttelling for sine søknader, og får over halvparten av det de søker om. Museene gjør det også godt, med tildelinger over 19 mill., men med en lavere uttelling på rundt 32 %. Kommunene og kommunesamarbeidene gjør det svært dårlig, med kun 12 % uttelling, og totalt 5,8 mill. i tildelinger.

Det søkes i overvekt om midler til sikring av privatarkiv, hele 393 av totalt 604 søknader. Søknader om utviklingstiltak, effektivisering, metodeutvikling og «innovasjon» både i offentlig forvaltning og for privatarkivene, er i et mindretall på 211 søknader. Det er også sikring av privatarkiv som får den største delen av potten, med rundt 46 av 80 mill. kroner. Innovasjonssøknadene får de resterende 34 mill. Ser man de faktiske tildelingene opp mot summene det søkes om, får imidlertid både søknadene om sikring av privatarkiv og innovasjonssøknadene rundt 1/3 av det de ber om.

Gjennomgangen viser at Arkivverket i det store og hele har oppnådd en jevn fordeling av arkivmidlene. Alle landets regioner, alle typer tiltak og alle typer institusjoner innenfor målgruppen har fått midler. Fordelingen av midlene har ført til effekter for arkivsektoren, men kanskje ikke for hele landet, for alle aktørene og på alle felt. Noen av valgene og prioriteringene Arkivverket har gjort, kan i tillegg ha ført til at midlene ikke alltid har

truffet på de faktiske behovene og forutsetningene i arkivsektoren, og dermed heller ikke lagt tilstrekkelig til rette for reelle effekter.

Føringer for midlene

Arkivverket ønsker å bruke arkivmidlene til å sette sektoren i stand til å møte dagens og morgendagens utfordringer på arkivfeltet. I tillegg følger Arkivverket KUD sine, til enhver tid, overordnede mål og satsingsområder for kulturfeltet. Alt fra målet i 2015 om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv, til de nasjonale kulturpolitiske målene i 2022 om et fritt og uavhengig kulturliv og mer mangfold i kulturlivet.

De overordnede målene for arkivfeltet har hele tiden bestått av noen viktige hovedtrekk. Det gjelder ønsket om en mer helhetlig samfunnsdokumentasjon gjennom bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiv, sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljø i hele landet, samt velfungerende dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor.

Riksarkivaren ved Arkivverket skal gi tilskudd til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. KUD forutsetter også at deler av tilskuddsrammen skal disponeres til planmessig arbeid med å sikre at privatarkiv fra viktige samfunnssektorer og alle landets regioner blir bevart, gjort tilgjengelig og formidlet.¹

I perioden 2016 - 2018 har deler av midlene fra departementet blitt øremerket privatarkiv. Først 2 mill. i 2016, så 6 mill. i 2017 og til slutt 8 mill. i 2018. I årene etter, har Arkivverket fortsatt å fordele minimum 8 mill. av den årlige potten til prosjekter med mål om å sikre og tilgjengeliggjøre privatarkiv.

Målgruppen for arkivmidlene er «arkivsektoren». Hva det har betydd, har variert noe i løpet av perioden. I de første årene etter overføringen til Riksarkivaren ble det for eksempel ikke åpnet for museene å søke på midler. Etter oppfordringer fra privatarkivsektoren, museumssektoren og fra politisk hold ble dette endret i 2017, da også museene fikk mulighet til å søke.² Per 2022 var målgruppen definert som: offentlige og private institusjoner som bevarer, tilgjengeliggjør og formidler arkiv, som arkivinstitusjoner, museer, bibliotek og fylkes-/kommuner. Andre som ønsket å bevare og tilgjengeliggjøre arkiv kunne også søke, som f.eks. private bedrifter og organisasjoner.

---

¹ Tildelingsbrev om tippemidler til arkiv for 2022

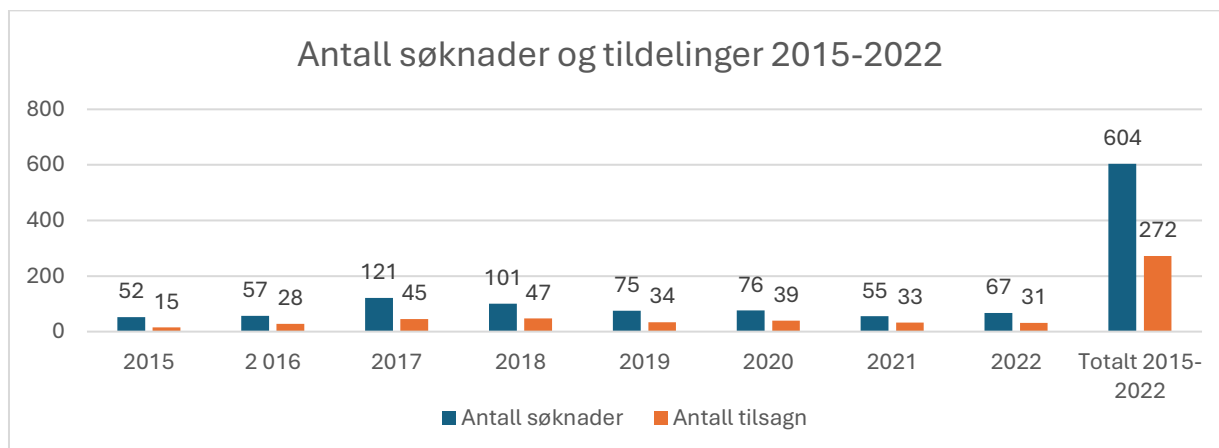
² <https://www.arkivverket.no/nyheter/okning-i-utviklingsmidlene-for-2017>

Gjennomgang av Arkivverkets fordeling av arkivmidlene 2015-2022

Søknader og tildelinger totalt

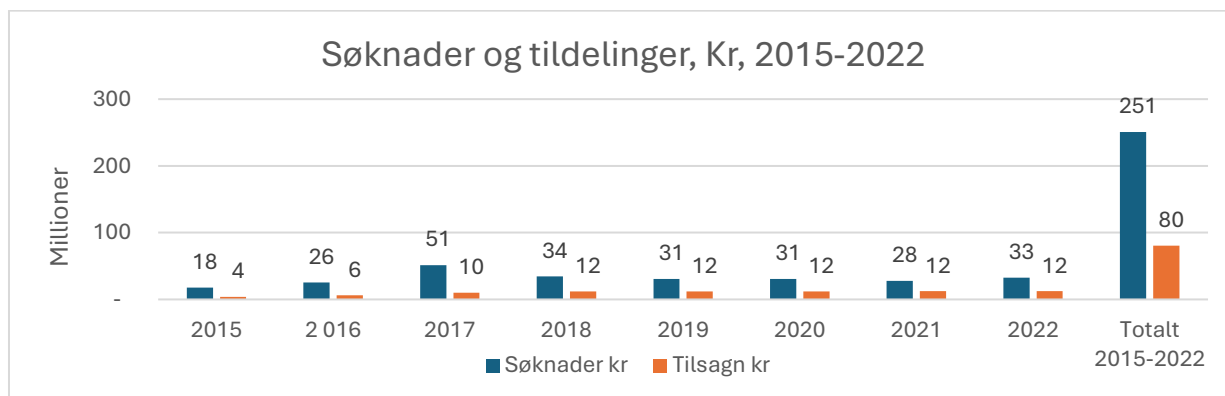
Det har kommet inn 604 søknader om arkivmidler. 272 av disse har fått tildelt midler.

Figur 1. Antall søknader og tildelinger i perioden 2015-2022.

Det er søkt om til sammen 251 mill. kroner. Hver innsendt søknad har i snitt bedt om 415 000 kr. Det er delt ut 80 mill. kroner. Hver tildeling har i snitt vært på 295 000 kr. Totalt har Arkivverket delt ut omtrent en tredjedel av summene det er søkt om (32 %).

Figur 2: Søknadssum og tildelingssum i perioden 2015-2022.

Programområder

Programområdene for arkivmidlene har variert gjennom perioden, fra et svært bredt program med til sammen 5 ulike innsatsområder i 2015, til en tydeligere todeling av program på henholdsvis privatarkiv og offentlige arkiv de påfølgende årene.

I 2020 er det et skifte i måten Arkivverket bygger opp utlysningen på, spesielt rundt de offentlige arkivene. I de neste årene vektlegges løsninger som skal bidra til utviklingen av Digitalarkivet, og som skal muliggjøre en utvikling for satsningen Innebygd arkivering. Der programområdene de foregående årene har hatt et mer generelt fokus på innovasjon og utvikling på dokumentasjonsforvaltningsfeltet, spisses innovasjonen i 2020 inn mot disse to konkrete satsningene til Arkivverket.

Arkivverket har fulgt målene i den nasjonale privatarkivstrategien ved utformingen av programområdene for privatarkivfeltet. Krav og kriterier her, kan ha hatt innvirkning både på søknadsmassen og tildelingene. Det har til tider vært ønsker eller krav om samordning med fylkeskoordinerende ledd, at omsøkt arkiv står på en bevaringsplan eller at spesifikk fellesløsning brukes. Dette er moment som har vært viktige i privatarkivstrategien, og dermed også vært viktige for Arkivverket og sektoren å fremme.

Geografi

Det er kommet inn søknader fra hele landet. De aller fleste søknadene er sendt inn av institusjoner, kommuner eller private virksomheter med kjent adresse. Det er også kommet inn noen søknader fra privatpersoner eller private bedrifter uten kjent tilholdssted. Disse er kategorisert som «Ukjent».

Det har vært flere fylkessammenslåinger og fylkesreverseringer i perioden. Rapporten har valgt å bruke de «gamle» fylkene fra før 2020 som analysegrunnlag, da dette gir et godt bilde på den geografiske fordelingen.

Noen av søkerne er landsdekkende virksomheter, registrert med hovedkontor i Oslo. Disse er plassert til fylket Oslo. Andre søkere dekker/virker i to eller tre fylker. Disse er plassert til fylket der virksomheten har hovedkontor. Til slutt er søknader fra samarbeidsprosjekter med flere søkere blitt plassert til fylket der hovedsøker har adresse.

Det er kommet inn flest søknader fra Oslo, hele 107 stykker. Det er også kommet inn mange søknader fra Hordaland og Sør-Trøndelag. Hvis vi ser på søknadsbeløp, er det ikke overraskende Oslo som ligger på topp med 46 mill., etterfulgt av Hordaland og Sør-Trøndelag med henholdsvis 30 og 25 mill.

Tabell 2. Oversikt over søknader, fordelt på fylke, ordnet fra størst til minst søknadssum.

Fylke	Søknadssum	Antall søknader	Gjennomsnittlig sum per søknad
Oslo	46 443 337	107	434 050
Hordaland	30 763 197	60	512 720
Sør-Trøndelag	25 579 645	56	456 779
Akershus	15 267 560	38	401 778
Vestfold	14 669 457	34	431 455
Nordland	14 442 000	30	481 400
Finnmark	12 590 766	24	524 615
Buskerud	11 942 350	36	331 732
Oppland	11 348 750	29	391 336
Østfold	9 132 990	21	434 904
Møre og Romsdal	8 568 522	30	285 617
Telemark	8 125 000	23	353 261
Troms	7 729 500	19	406 816
Sogn og Fjordane	7 407 500	18	411 528
Aust-Agder	6 819 000	18	378 833

Rogaland	6 042 000	20	302 100
Vest-Agder	4 995 000	6	832 500
Ukjent	4 378 300	17	257 547
Nord-Trøndelag	2 291 630	8	286 454
Hedmark	2 174 400	10	217 440

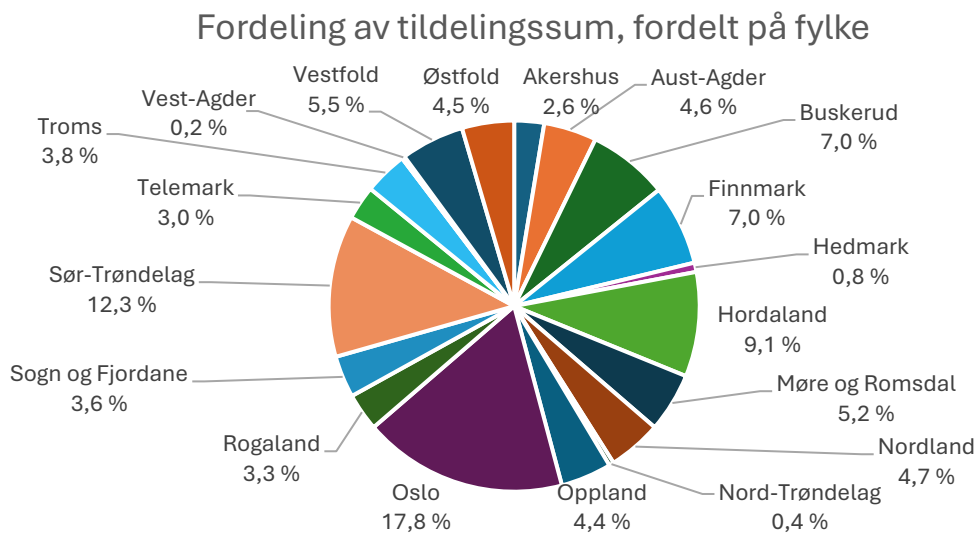
Oslo har fått 14 mill. fordelt over 49 tildelinger. Så følger Sør-Trøndelag, med rundt 10 mill og 29 tildelinger, og Hordaland med rundt 7 mill. og 25 tildelinger. Nederst på listen ligger Hedmark med 650 000 kr og 4 tildelinger, Nord- Trøndelag med 333 000 kr og 3 tildelinger, og aller sist Vest- Agder med 200 000 kr og én tildeling.

Tabell 3. Oversikt over tildelinger, fordelt på fylke, ordnet fra størst til minst tildelingssum.

Fylke	Tildelingssum	Antall tildelinger	Gjennomsnittlig sum per tildeling
Oslo	14 341 000	49	292 673
Sør-Trøndelag	9 929 250	29	342 388
Hordaland	7 335 000	25	293 400
Finnmark	5 640 000	16	352 500
Buskerud	5 636 350	16	352 272
Vestfold	4 452 000	17	261 882
Møre og Romsdal	4 158 140	16	259 884
Nordland	3 767 000	15	251 133
Aust-Agder	3 715 000	12	309 583
Østfold	3 653 000	9	405 889
Oppland	3 568 000	12	297 333
Troms	3 046 500	9	338 500
Sogn og Fjordane	2 930 000	10	293 000
Rogaland	2 635 000	11	239 545
Telemark	2 380 000	10	238 000
Akershus	2 096 000	8	262 000
Hedmark	650 000	4	162 500
Nord-Trøndelag	333 000	3	111 000
Vest-Agder	200 000	1	200 000
Ukjent	0	0	0

Av midlene totalt har 17,8 % gått til Oslo, 12,3 % til Sør-Trøndelag og 9,1 % til Hordaland. Hedmark, Vest- Agder og Nord- Trøndelag har til sammen fått kun 1,4 % av midlene.

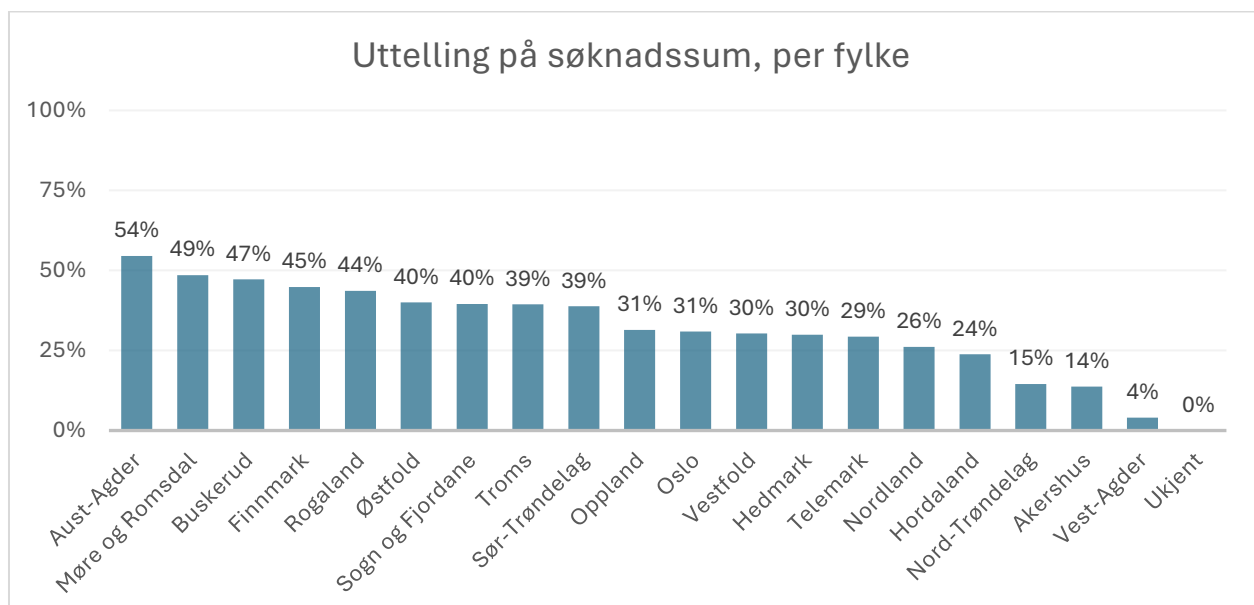
Figur 3. Prosentvis fordeling av total tildelingssum, fordelt på fylke.

Hvis vi ser på uttellingen på søknadssummer, dvs. hvor mye man har fått i forhold til hvor mye man har søkt om, er bildet et ganske annet. Her ligger Aust-Agder på topp med tilsagn på over halvparten av midlene det er søkt om fra fylket. Også Møre og Romsdal, Buskerud, Finnmark og Rogaland har hatt en god prosentvis uttelling på sine søknader.

Oslo ligger lengre bak når man ser på tallene for uttelling, med 31 %. Det er imidlertid Vest-Agder, Akershus og Nord-Trøndelag som har den laveste prosentvise uttellingen, på hhv. 4, 14 og 15 %.

Figur 4. Prosentvis uttelling på søknadssummer, per fylke.

Søkere og mottakere

30 % av søknadene til arkivmidlene har kommet fra (fylkes)kommunale arkivinstitusjoner. Hele 187 av totalt 604 søknader. Tett bak følger museene med 161

søknader, noe som utgjør rundt 26 % av søknadsmassen. De (fylkes) kommunale arkivinstusjonene har søkt om 68 mill., mens museene har søkt om 60 mill. Etter disse to, er det ulike private virksomheter og organisasjoner som har søkt flest ganger (67), mens kommunene og kommunesamarbeidene har søkt om mest penger (48 mill.).

Gjennomsnittlig søknadssum for de (fylkes)kommunale arkivinstusjonene og museene ligger på 360 – 370 000 kr. Kommunene og kommunesamarbeidene søker i gjennomsnitt om over 800 000 kr. per søknad, den høyeste gjennomsnittssummen for alle typer søkere. Etter kommunene følger de statlige etatene, med 590 000 kr per søknad. De andre søkerne fordeler seg et sted mellom 100 000 og 500 000 kr.

Privatpersonene og de arkivfaglige foreningene og organisasjonene har søkt om minst midler totalt, og har også søkt om lavest beløp per søknad.

Tabell 4. Oversikt over søknader, fordelt på institusjonstype, ordnet fra størst til minst søknadssum.

Institusjonstype	Søknadssum	Antall søknader	Gjennomsnittlig sum per søknad
(Fylkes)kommunal arkivinstusjon	68 023 872	187	363 764
Museum	59 900 412	161	372 052
Kommune og kommunesamarbeid	48 606 899	59	823 846
Privat virksomhet/organisasjon	29 762 695	67	444 219
Øvrige Arkivinstusjoner	15 335 700	32	479 241
Dokumentasjonssenter	7 533 750	24	313 906
Bibliotek	7 182 350	16	448 897
Statlig etat	7 070 106	12	589 176
Lokalhistorisk arkiv/historielag	4 971 620	24	207 151
Arkivfaglig forening/organisasjon	1 387 000	13	106 692
Privatperson	936 500	9	104 056

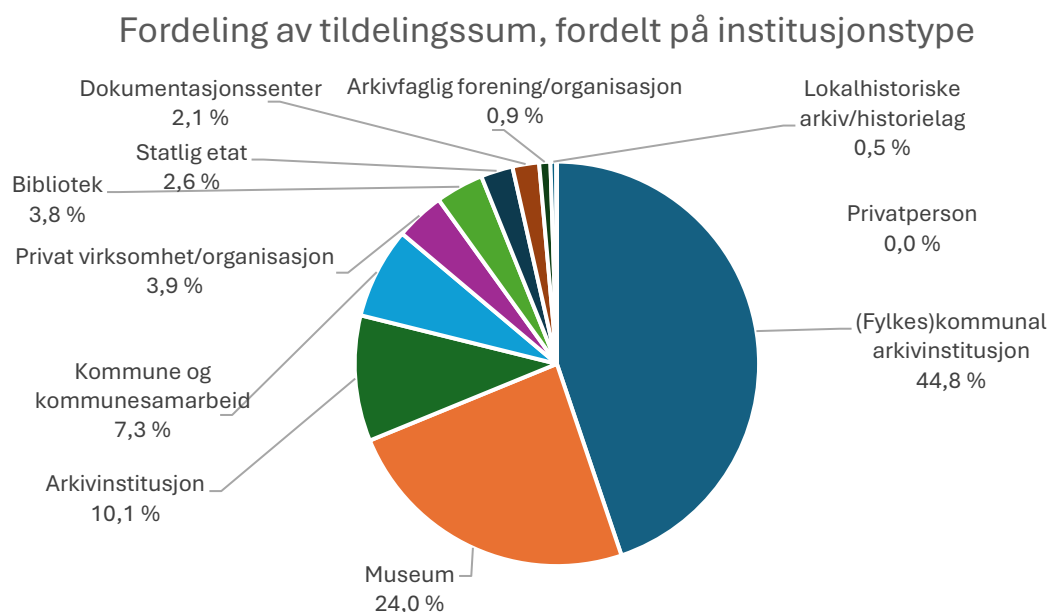
Det er de (fylkes)kommunale arkivinstusjonene som har fått tilsagn på flest søknader, med totalt 120 støttede prosjekter. Det er godt over 60 % av prosjektene de har søkt om. I kronebeløp ligger de også på topp, med 36 mill. i tildelinger. Videre ned på listen ligger museene med tildelinger på 73 søknader, totalt 19 mill., og de øvrige arkivinstusjonene med tildelinger på 8 mill. fordelt på 20 søknader.

Tabell 5. Oversikt over tildelinger, fordelt på institusjonstype, ordnet fra størst til minst tildelingssum.

Institusjonstype	Tildelingssum	Antall tildelinger	Gjennomsnittlig sum per tildeling
(Fylkes)kommunal arkivinstitusjon	36 065 740	120	300 548
Museum	19 302 000	73	264 411
Øvrige arkivinstitusjoner	8 090 000	20	404 500
Kommune og kommunesamarbeid	5 850 000	13	450 000
Privat virksomhet/organisasjon	3 162 000	13	243 231
Bibliotek	3 090 500	7	441 500
Statlig etat	2 060 000	4	515 000
Dokumentasjonssenter	1 713 000	10	171 300
Arkivfaglig forening/organisasjon	722 000	9	80 222
Lokalhistorisk arkiv/historielag	375 000	2	187 500
Privatperson	35 000	1	35 000

45 % av midlene er delt ut til de (fylkes)kommunale institusjonene. Museene har fått 24 % av midlene, og de øvrige arkivinstitusjonene 10 %. Helt i bunn finner vi de lokalhistoriske arkivene og historielagene, og privatpersonene.

Figur 5. Prosentvis fordeling av total tildelingssum, fordelt på institusjonstype.

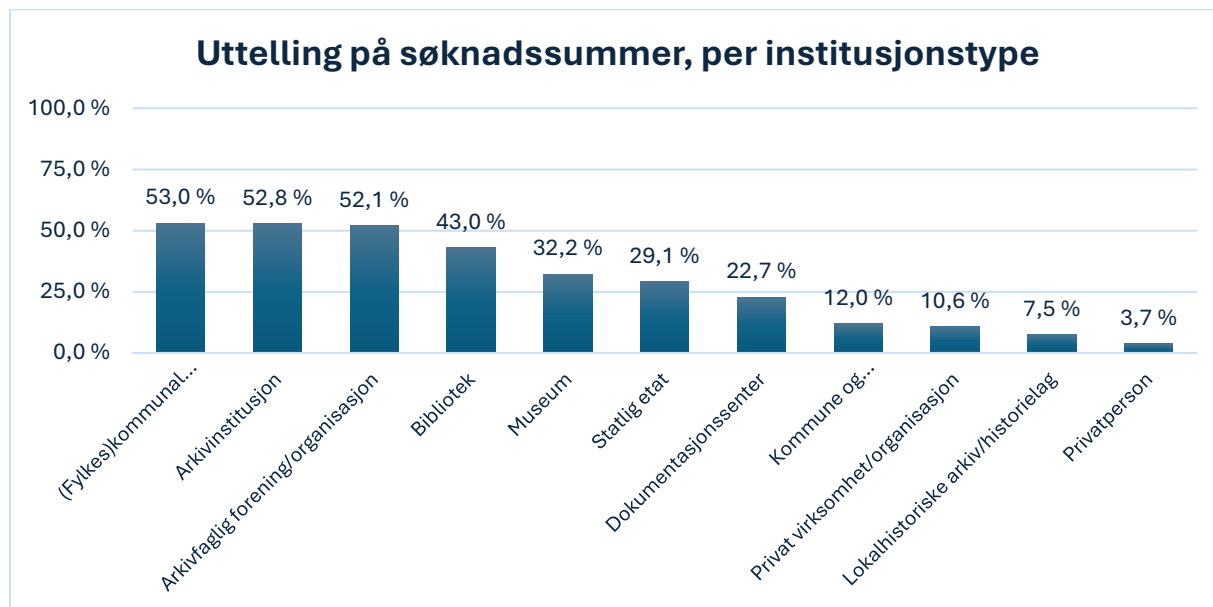

De ulike typene arkivinstitusjoner og arkivfaglige organisasjoner ligger på topp når det gjelder prosentvis uttelling på omsøkte beløp. De får alle over halvparten av midlene de søker om. Så følger bibliotekene med 43 %, og museene med en relativt moderat uttelling på 32%.

Mot bunn av listen finner vi kommunene og private virksomheter. Med kun 5,58 mill. tildelte midler av totalt 48,6 mill. omsøkte kroner, har kommunene en svært lav uttelling

på rundt 12 %. De private virksomhetene har søkt om rundt 30 mill. og har kun fått 3 mill., som tilsvarer en uttelling på rundt 10 %. Helt i bunn ligger de lokalhistoriske arkivene/historielagene og privatpersonene, begge med godt under 10 % uttelling.

Figur 6. Prosentvis uttelling på søknadssummer, per institusjonstype.

Ser vi på hvilke enkeltinstitusjoner som har fått mest midler totalt gjennom perioden, er Ar bark på topp med 5,2 mill. Så følger Vestfoldarkivet med rundt 4,3 mill. og IKA Kongsberg med 3,9 mill.

Tabell 6. Oversikt over topp 15 institusjoner som har fått tildelt mest midler.

Søker	Tildeling i kr (antall i parentes)	Søknader i kr (antall i parentes)	Uttelling på søknadssum
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	5 205 000 (9)	8 110 000 (11)	64 %
Vestfoldarkivet	4 302 000 (15)	7 447 000 (23)	58 %
IKA Kongsberg	3 956 350 (9)	5 906 350 (13)	67 %
KDRS	3 550 000 (6)	6 966 000 (9)	51 %
Bergen byarkiv	3 425 000 (8)	6 240 000 (13)	55 %
IKA Møre og Romsdal	3 233 140 (13)	5 108 522 (19)	63 %
Arkiv i Nordland	2 714 000 (11)	4 799 000 (16)	57 %
Aust-Agder museum og arkiv	2 510 000 (9)	4 490 000 (13)	56 %
Varanger museum	2 485 000 (6)	4 931 766 (7)	50 %
Troms og Finnmark fylkesbibliotek	2 190 000 (5)	3 290 000 (6)	67 %
MiA - Museene i Akershus	2 096 000 (8)	6 677 800 (19)	31 %
Fredrikstad byarkiv	2 053 000 (5)	3 013 000 (6)	68 %
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane	2 000 000 (6)	4 547 500 (11)	44 %
IKA Trøndelag	1 895 000 (7)	2 780 000 (8)	68 %
Oslo byarkiv	1 625 000 (5)	7 938 000 (12)	21 %

Innovasjon eller sikring av privatarkiv

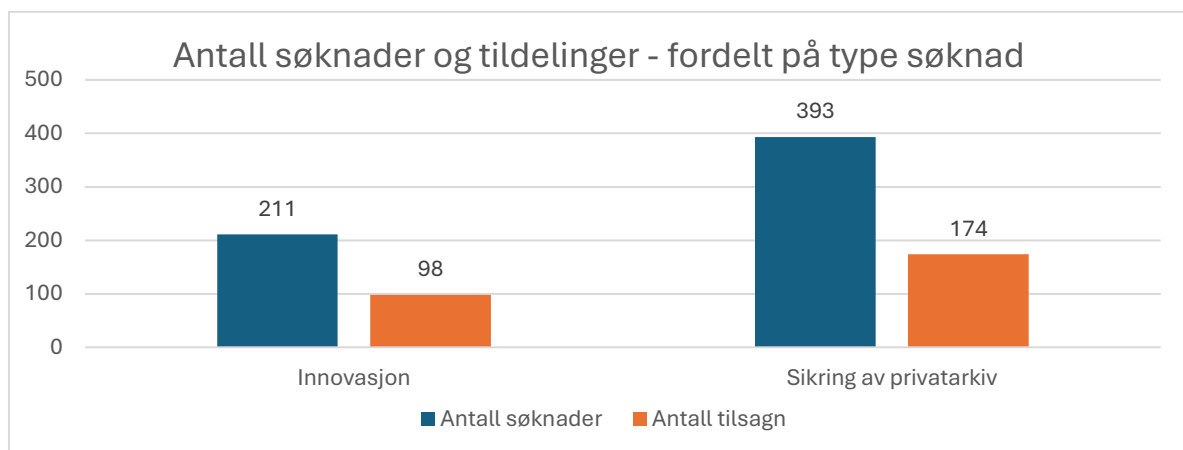
Søknadene er i denne rapporten delt inn i to kategorier, Privatarkiv eller Innovasjon. Kategoriene er ikke dekkende for samtlige søknader, og spesielt Innovasjon-kategorien bør leses med forbehold. Programområdene som faller inn under denne kategorien hadde før 2020 et klart fokus på offentlige arkiv og effektiv dokumentasjonsforvaltning. Utvikling og nyskaping var uttalte ønsker i utlysningen, men selve programområdene vektla ikke «innovasjon» noe videre. Etter 2020 ble innovasjonsaspektet mye mer fremtredende både i programområdene og tilhørende kriterier. Det gikk også nå på tvers av offentlige- og private arkiv.

I perioden 2015- 2019 kom det inn 125 «innovasjonssøknader» med total søknadssum på 64 783 043 kr. De besto av en blanding av tradisjonelle prosjekter rundt offentlige arkiv og dokumentasjonsforvaltning, driftsoppgaver, utviklingsprosjekter, deriblant noen søknader som omhandlet utviklingstiltak på privatarkivfeltet og annet diverse. Fra 2020 til 2022 kom det inn 86 «innovasjonssøknader» med total søknadssum på 42 698 552 kr. De besto også av ulike typer tiltak, men med et større fokus på innovasjon, slik programområdene i perioden la opp til.

Søknader som i denne rapporten kategoriseres som «Innovasjon» er derfor mer sammensatt enn hva tittelen legger opp til. Sikring av privatarkiv- kategorien er mer stabil gjennom perioden. Her omfattes alle søknader om midler til sikring, bevaring, ordning, tilgjengeliggjøring, digitalisering og formidling av privatarkiv.

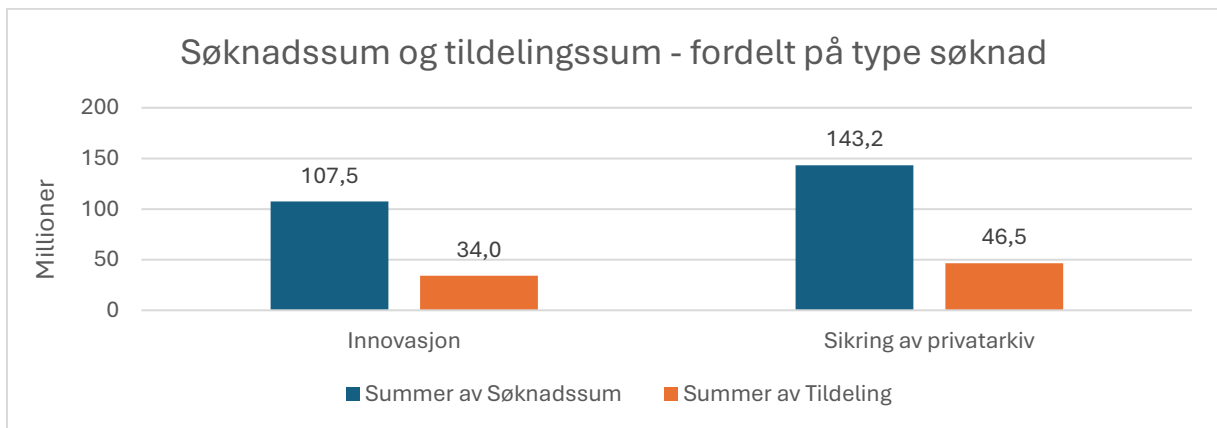
Det har kommet inn 211 innovasjonssøknader og 393 søknader om sikring av privatarkiv. 98 innovasjonssøknader og 174 søknader om sikring av privatarkiv har fått tilsagn.

Figur 7. Antall søknader og tildelinger, fordelt på type søknad.

Det er søkt om til sammen 107,5 mill. til innovasjon, og 143,2 mill. til sikring av privatarkiv. I gjennomsnitt søkes det om mer midler til innovasjonsprosjektene enn til privatarkivprosjektene. Det søkes i snitt om 510 000 kr. per innovasjonsprosjekt, og 365 000 kr. til sikring av privatarkiv. 46 % av innovasjonssøknadene får tilskudd, det samme gjelder 44 % av privatarkivsøknadene. Hvis vi regner i kroner og øre, innvilges ca. en tredjedel av totalt omsøkt beløp i begge søknadskategoriene.

Figur 8. Søknadssummer og tildelingssummer, fordelt på type søknad.

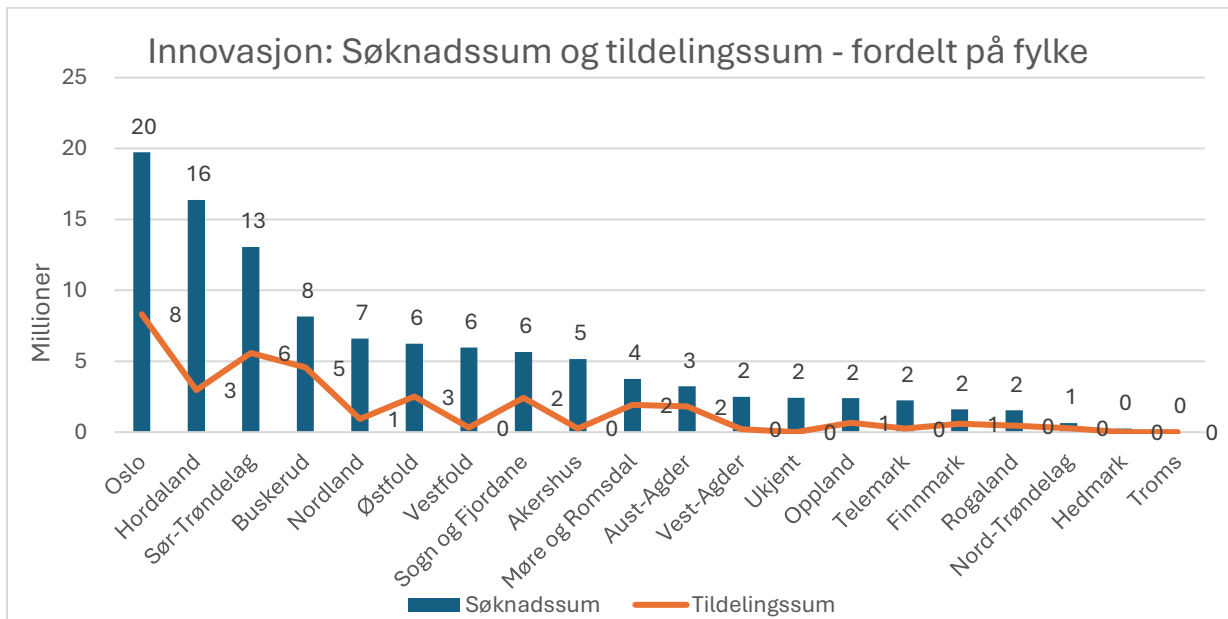

Innovasjon

Det er Oslo, Hordaland og Sør- Trøndelag som søker om mest innovasjonsmidler, hhv. 20, 16 og 13 mill. Videre følger Buskerud og Nordland med 8 og 7 mill. Nord- Trøndelag og Hedmark søker om minst, med 600 000 og 200 000 kr., mens Troms ikke har søkt i det hele tatt.

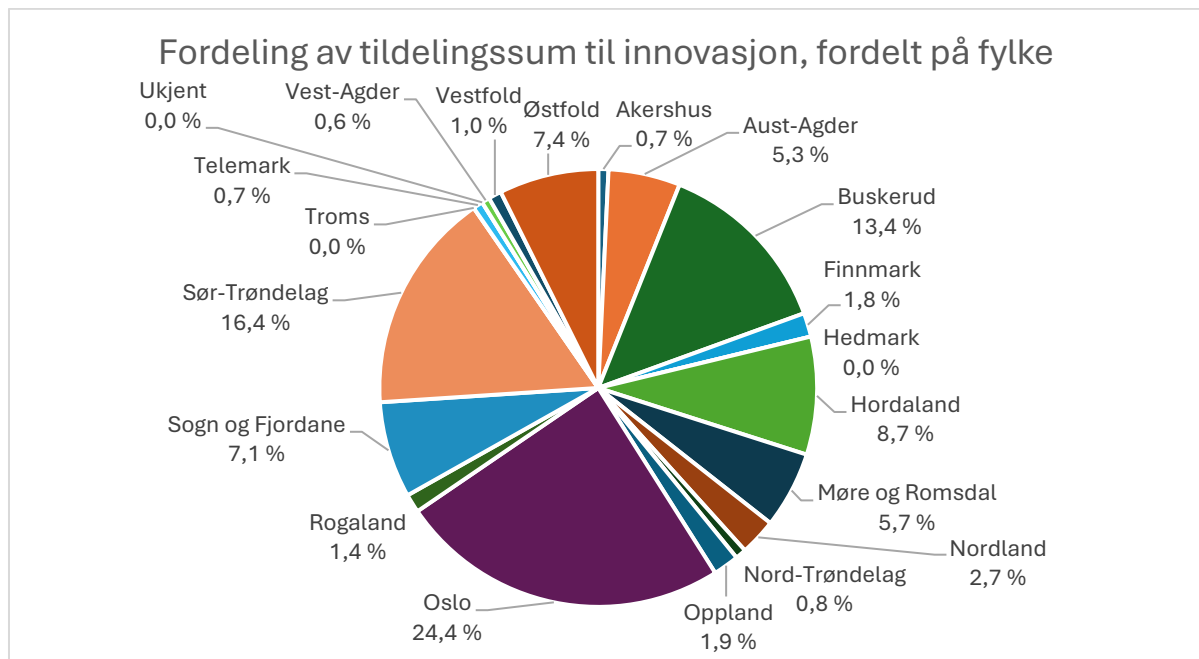
Det er Oslo som også får mest innovasjonsmidler, totalt rundt 8 mill. Så følger Sør- Trøndelag med 6 mill. og Buskerud med 5 mill. Akershus, Telemark og Vest- Agder får minst innovasjonsmidler, med rundt 200 000 kr. hver.

Figur 14. Søknadssummer og tildelingssummer til innovasjon, fordelt på fylke.

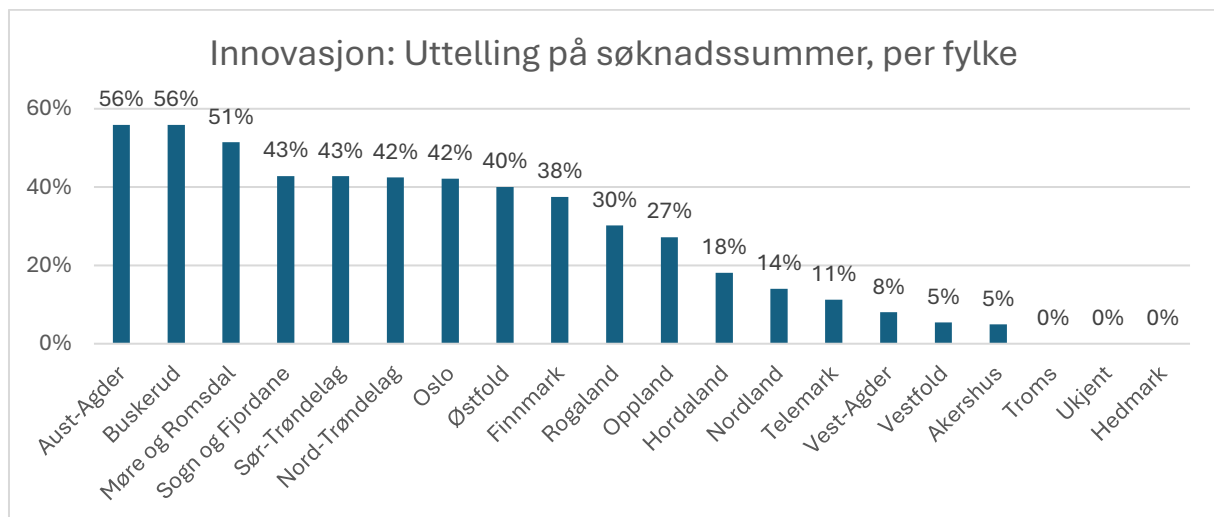
Oslo får rundt 24 % av innovasjonsmidlene, etterfulgt av Sør- Trøndelag med 16%, Buskerud med 13% og Hordaland med 8,7%.

Figur 15. Prosentvis fordeling av total tildelingssum til innovasjon, fordelt på fylke.

Ser man derimot på tallene for uttelling, er det Aust-Agder, Buskerud og Møre og Romsdal som ligger på topp, alle med over 50 % suksessrate. Helt på bunn ligger Hedmark med 0 % uttelling. Det er kommet inn kun én innovasjonssøknad fra dette fylket, men den har altså ikke fått tilsagn. Også Akershus og Vestfold har fått dårlig uttelling på sine søknader, bare 5 %. Troms har aldri søkt om innovasjonsmidler, og har derfor heller ikke fått noe.

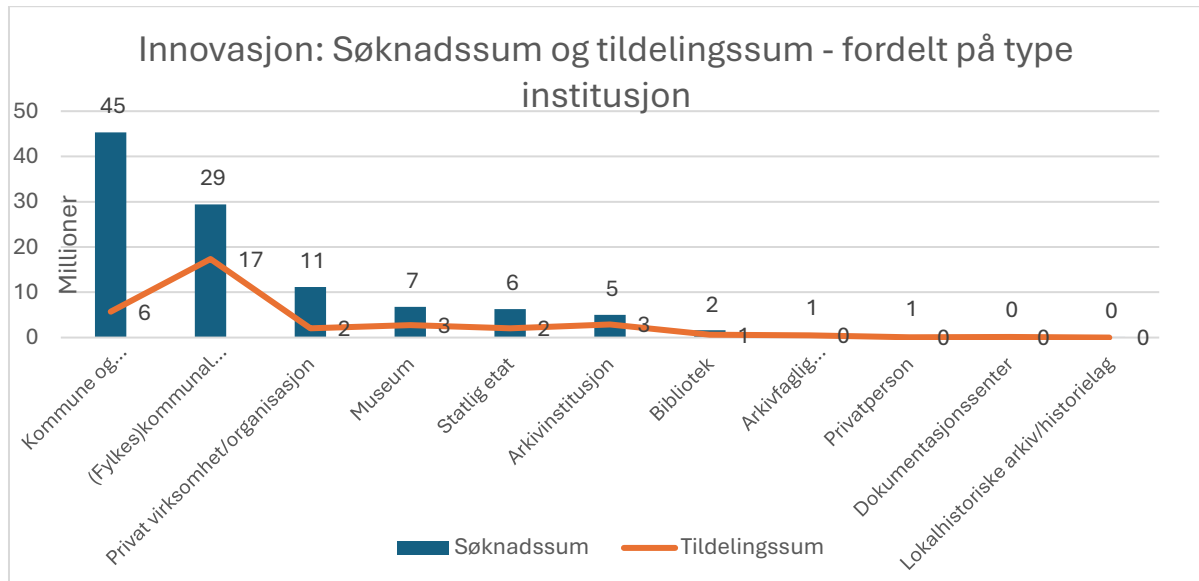
Figur 16. Prosentvis uttelling på søknadssummer til innovasjon, per fylke.

Kommunene og kommunesamarbeidene søker om mest innovasjonsmidler, totalt 45 mill. Det er likevel de (fylkes)kommunale arkivinstusjonene som får tildelt mest innovasjonsmidler, med rundt 17 mill. Deretter følger kommunene og

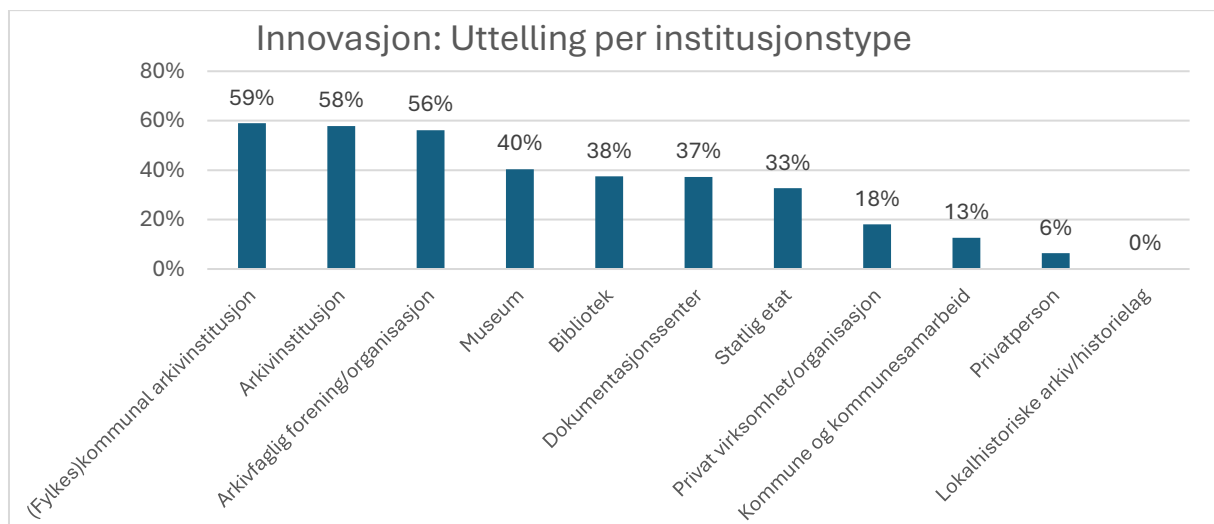
kommunesamarbeidene med 6 mill. På tredje plass havner de øvrige arkivinstitusjonene og museene med rundt 3 mill. hver.

Figur 9. Søknadssummer og tildelingssummer til innovasjon, fordelt på institusjonstype.

Hvis vi ser på den prosentvise uttellingen på omsøkte kroner til innovasjonsprosjekter, er det igjen de ulike typene arkivinstitusjoner og de arkivfaglige organisasjonene som ligger på topp med mellom 56 til 59 % uttelling. Deretter følger museene, bibliotekene og dokumentasjonssentrene med henholdsvis 40, 38 og 36 % uttelling. Kommunene har bare fått tildelt 13 % av midlene de har søkt om til innovasjon.

Figur 10. Prosentvis uttelling på søknadssummer til innovasjon, per institusjonstype.

Det har vært 122 ulike søkere til området Innovasjon fra 2015 til 2022. 48 av disse har fått midler. De som har søkt om mest i perioden, er KDRS med 7 mill. og IKA Kongsberg med 5,9 mill. De ti søkerne med de største søknadssommene til området Innovasjon står for rundt 35 % av den totale søknadssummen til dette området.

Tabell 7. Oversikt over topp 10 institusjoner som har søkt om mest midler til innovasjon.

Søker	Søknadssum
KDRS	7,0 mill.
IKA Kongsberg	5,9 mill.
Larvik kommune	3,9 mill.
Memoar	3,3 mill.
Bergen byarkiv	3,3 mill.
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane	3,3 mill.
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	3,2 mill.
Meløy kommune	3,0 mill.
KS	2,5 mill.
NTNU	2,4 mill.

Det er også KDRS og IKA Kongsberg som har fått mest midler til innovasjon, henholdsvis 4 og 3,6 mill. Flere søkere har søkt om store summer, men ligger ikke i toppen når det kommer til faktiske tildelinger, blant annet flere kommuner.

Tabell 8. Oversikt over topp 10 institusjoner som har fått tildelt mest midler til innovasjon.

Søker	Tildelingssum
IKA Kongsberg	4,0 mill.
KDRS	3,6 mill.
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	2,3 mill.
Bergen byarkiv	2,3 mill.
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane	1,8 mill.
IKA Møre og Romsdal	1,4 mill.
Fredrikstad byarkiv	1,2 mill.
Sør-Trøndelag fylkeskommune	1,1 mill.
Næs Jernverksmuseum	1,0 mill.
Kartverket	1,0 mill.

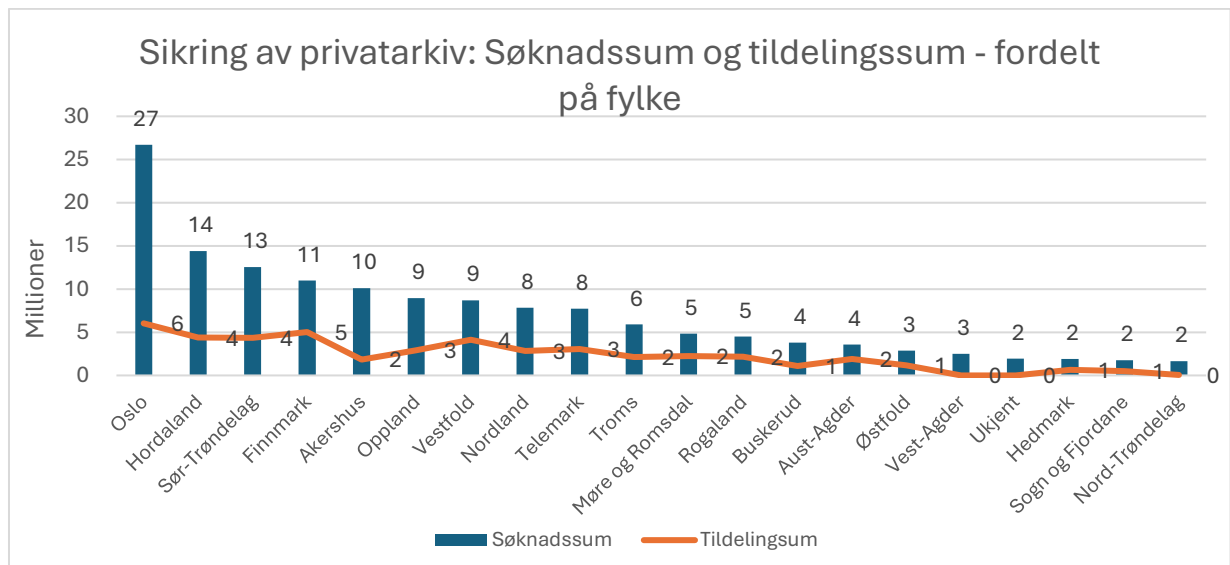
Sikring av privatarkiv

Ser vi på kategorien «Sikring av privatarkiv» er det Oslo, Hordaland og Sør- Trøndelag som søker om mest midler. Beløpene er noenlunde de samme som for innovasjonssøknadene, med hhv. 27, 14 og 13 mill. Så følger Finnmark og Akershus, begge med over 10 mill. i søknadssum. Hedmark, Nord- Trøndelag og Sogn og Fjordane søker om minst, med i underkant av 2 mill. hver.

Oslo får mest, rundt 6 mill. Så følger Finnmark med 5 mill. og Sør- Trøndelag og Hordaland med rundt 4 mill. hver. Nord- Trøndelag, Sogn og Fjordane og Hedmark får minst, med hhv. 60 000, 510 000 og 650 000 kr. Vest- Agder er det eneste fylket som ikke har fått midler til sikring av privatarkiv. Med unntak av de tre fylkene som har fått minst og Vest- Agder som ikke har fått noe, har samtlige fylker fått summer i millionklassen.

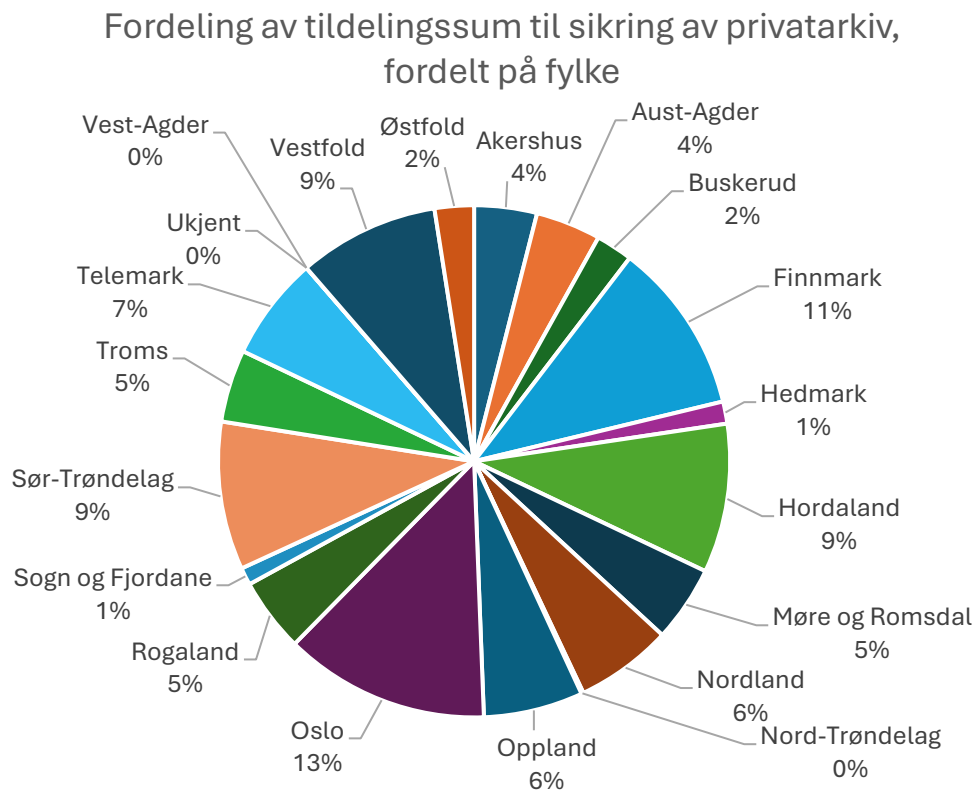

Figur 17. Søknadssummer og tildelingssummer til sikring av privatarkiv, fordelt på fylke.

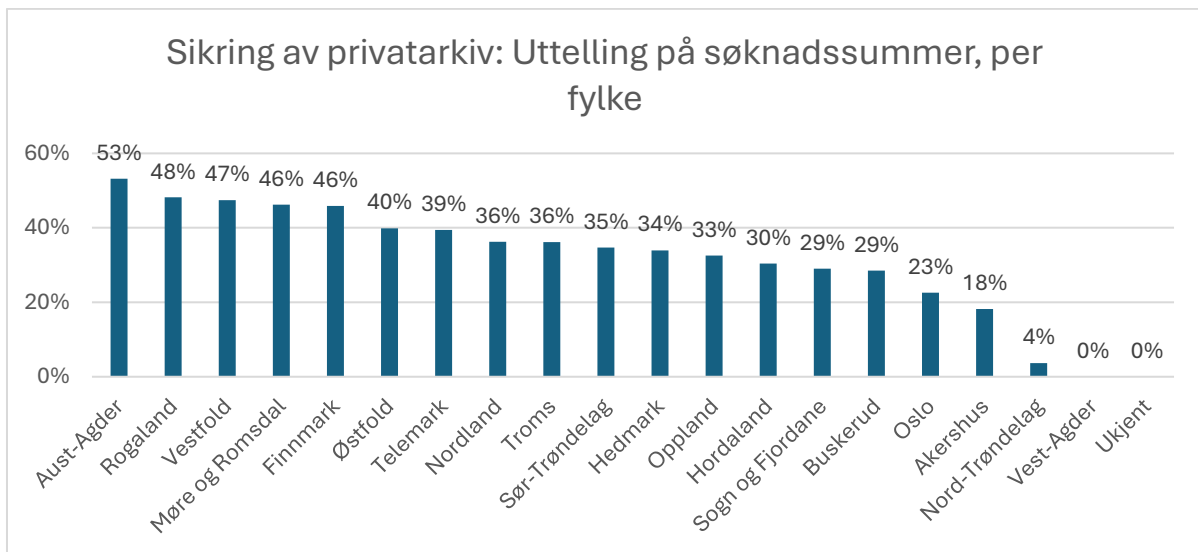
Rundt 13 % av midlene til sikring av privatarkiv går til Oslo. Finnmark har fått 10 % og Sør-Trøndelag og Hordaland 9 % hver.

Figur 18. Prosentvis fordeling av total tildelingssum til sikring av privatarkiv, fordelt på fylke.

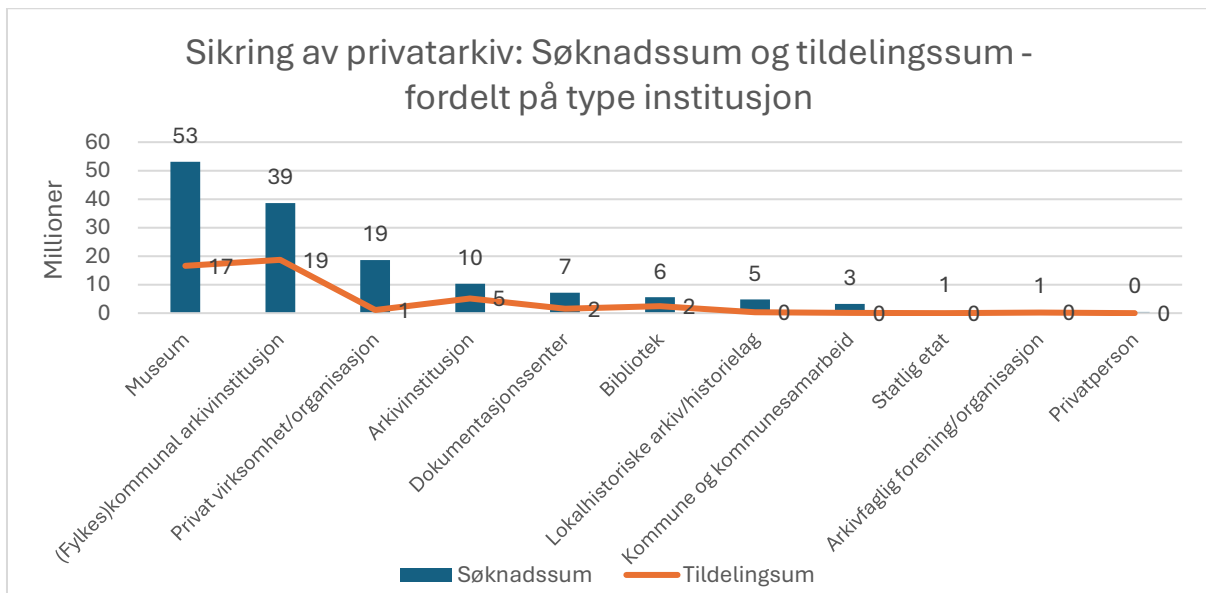
Ser vi på prosentvis uttelling av omsøkte kroner til sikring av privatarkiv, er det Aust-Agder, Rogaland og Vestfold som får best resultat, med rundt 50 %. Helt i bunn ligger Nord-Trøndelag med kun 4 % uttelling. Før Nord-Trøndelag kommer Akershus med 18 % og Oslo med 23 %. De resterende fylkene ligger relativt jevnt mellom 30 og 40 %.

Figur 19. Prosentvis uttelling på søknadssummer til sikring av privatarkiv, per fylke.

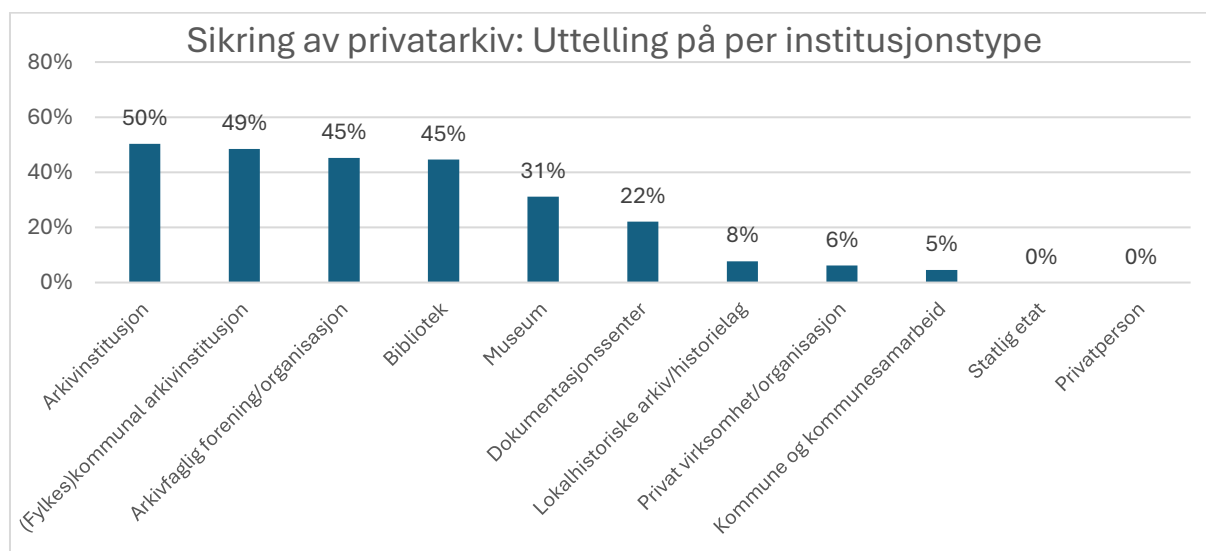
Det er museene som soleklart søker om mest midler til sikring av privatarkiv, hele 53 mill. De får også en stor del av midlene, totalt 17 mill. Det er likevel de (fylkes)kommunale arkivinstitusjonene som får mest privatarkivmidler, totalt 19 mill., selv om den totale søknadssummen her er lavere enn for museene.

Figur 11. Søknadssummer og tildelingssummer til sikring av privatarkiv, fordelt på institusjonstype.

Hvis vi ser på den prosentvise uttellingen på omsøkte kroner til privatarkivprosjekter, er det arkivinstitusjonene som ligger på topp med mellom 49 og 50 % uttelling. Deretter følger de arkivfaglige organisasjonene og bibliotekene med 45 %. Museene har fått i underkant av en tredjedel av privatarkivmidlene de har søkt om, og dokumentasjonssentrene har fått rundt 22 %.

Figur 13. Prosentvis uttelling på søknadssummer til sikring av privatarkiv, per institusjonstype.

Det har vært 154 ulike søkere til område Sikring av privatarkiv fra 2015 til 2022. 69 av disse har fått tildelt midler. De som har søkt om mest midler til privatarkiv totalt i perioden er Vestfoldarkivet med 6,9 mill, Museene i Akershus - MiA med 6,4 mill. og Oslo byarkiv med 5,8 mill. kroner. De ti søkerne med de største totale søknadssommene står for over 30 % av den totale søknadssummen til dette området.

Tabell 9. Oversikt over topp 10 institusjoner som har søkt om mest midler til sikring av privatarkiv.

Søker	Søknadssum
Vestfoldarkivet	6,9 mill
MiA - Museene i Akershus	6,4 mill
Oslo byarkiv	5,8 mill
Museene i Sør-Trøndelag	5,5 mill
Varanger museum	4,9 mill
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	4,9 mill
Arkiv i Nordland	3,9 mill
Aust-Agder museum og arkiv	3,6 mill
IKA Møre og Romsdal	3,1 mill
Bergen byarkiv	2,9 mill

Det er Vestfoldarkivet som har fått desidert mest midler til sikring av privatarkiv, totalt 4,1 mill kr. Et godt stykke bak kommer Arbark med 2,9 mill. og Varanger museum med 2,5 mill.

Tabell 10. Oversikt over topp 10 institusjoner som har fått tildelt mest midler til sikring av privatarkiv.

Søker	Tildelingssum
Vestfoldarkivet	4,1 mill.
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	2,9 mill.
Varanger museum	2,5 mill.
Aust-Agder museum og arkiv	1,9 mill.
IKA Trøndelag	1,9 mill.
IKA Møre og Romsdal	1,8 mill.
MiA - Museene i Akershus	1,8 mill.
Arkiv i Nordland	1,8 mill.
Troms og Finnmark fylkesbibliotek	1,6 mill.
ArkiVest/tidl. LAB	1,4 mill.

Evaluering av Arkivverkets forvaltning av arkivmidlene 2015 - 2022

Fordelingen av midlene kan i liten grad bare forklares ut ifra gode eller dårlige søknader. Det er Arkivverkets erfaring at de fleste søknadene som kommer inn, er støtteverdige. Graden av støtteverdighet kan selvsagt variere, men avslag skjer først og fremst på grunn av begrensede midler til disposisjon. Dernest kommer andre faktorer, som svake eller mangelfulle prosjektbeskrivelser, tiltak som faller noe utenfor programområdene, eller søkere som ikke kvalifiserer til målgruppen. Med et såpass godt utvalg av støtteverdige søknader, må Arkivverkets fordeling forklares ut ifra mer overordnede og generelle vurderinger enn den enkelte søknadsvurdering.

Jevn fordeling versus tilgjengelig søknadsmasse

Tildelingene for 2015-2022 viser at Arkivverket har fordelt midlene rundt i hele landet. Alle fylker har fått midler, men ikke alle har fått like mye. De som søker om mest, får mest. De som søker om lite, får lite. Likevel ser vi at Arkivverket har tatt noen grep for å balansere tildelingene, for å sikre at alle fylker skal få en jevnere del av midlene enn hva søknadsmassen tilsier. Dette har ført til at noen fylker har fått en høyere uttelling på sine søknader, mens andre har fått en lavere uttelling.

Eksempelvis har søkere fra Oslo søkt mange ganger, fra flere søkerkategorier og om mange ulike typer prosjekter. Utvalget og omfanget av støtteverdige søknader fra Oslo har alltid vært stort, noe som tilsier mange tilsagn og mye penger. Den prosentvise uttellingen har likevel holdt seg moderat på rundt 30 %. Dette i stor grad fordi Arkivverket har forsøkt å motvirke en stor opphoping av midler noen få plasser i landet. I Oslo har mange gode søknader fått avslag på grunn av prinsippet om jevn fordeling i hele landet.

På den andre siden finner vi Vest-Agder, som er det fylket som har søkt færrest ganger. For å sikre en jevn fordeling av midler i hele landet kunne man kanskje trodd at dette fylket har fått innvilget alle søknadene sine. Eller i det minste fått innvilget ca. det samme som landsgjennomsnittet på rundt 30 %. Dette har derimot ikke vært tilfellet. Vest-Agder har fått en uttelling på så lite som 4 % på beløpene det er søkt om herfra. Og akkurat det betyr at det har vært andre faktorer som har spilt en større rolle i vurderingen enn prinsippet om jevn geografisk fordeling. At Aust-Agder har søkt flere ganger hvert år, med ulike typer prosjekter og søknadssummer, kan være med å forklare den dårlige plasseringen til Vest-Agder (og også topplasseringen til Aust-Agder). Med totalt kun 24 søknader fra Agder, der utvalget fra Vest-Agder har vært svært begrenset, er det tenkelig at Aust-Agder, med sitt konsistente utvalg av søknader i alle kategorier og størrelser, har vunnet frem i regionen.

Selv om prinsippet om geografisk spredning står sterkt i vurderingen av søknader, er det altså ikke alltid mulige å realisere hvis ikke tilfanget av tilstrekkelig mange støtteverdige søknader er til stede.

Dette er også tilfelle for type prosjekter hvor midlene skal fordeles. Eksempelvis har ikke alle fylkene sendt inn søknader om innovasjonsmidler, og de fleste som har søkt har bedt om relativt små midler til innovasjon. 8 av 19 fylker har til sammen søkt om mindre

enn 2 mill. Bare tre fylker har søkt om summer større enn 10 mill. De tre fylkene som har fått tildelt mest innovasjonsmidler står for over 50 % av den totale potten delt ut til innovasjon. For sikring av privatarkiv derimot, har samtlige fylker sendt inn søknader, og de tre fylkene som har fått mest midler står for en mer moderat 30 % av den totale privatarkivpotten.

Når søknadene er skjevfordelte i utgangspunktet, forplanter det seg ned i tildelingene, og for innovasjonsmidlene blir den geografiske spredningen derfor ikke like god som for privatarkivmidlene. Mens innovasjonsmidlene har hopet seg opp i noen deler av landet, er fordelingen mye jevnere på privatarkivfeltet.

Spenningen mellom ønsket om en jevn fordeling av midlene og de faktiske forutsetningene for tildeling (altså tilgjengelig søknadsmasse) er imidlertid ikke nok til å forklare funnene i denne rapporten. Hvis vi fortsetter med Vest-Agder som eksempel blir det klart at også andre faktorer har vært viktige når Arkivverket har fordelt midlene.

Prosjekt eller drift

Tallene for uttelling generelt viser at det ikke bare er visse regioner som sliter, men også visse institusjonstyper og sektorer. Kommunene for eksempel, har en svært dårlig uttelling på 12 % på sine søknader. For Vest-Agders del kommer nesten halvparten av omsøkte kroner fra kommunal sektor. I 2016, søkte Kristiansand kommune om 2,1 mill. kroner, der formålet var å digitalisere deler av byggesaksarkivet. Tiltaket fikk ikke støtte. Arkivverket vurderte blant annet dette tiltaket til å falle utenfor kravene for arkivmidlene om at de ikke skal brukes til ordinær drift og kjernevirksomhet. For Vest-Agder, med sine få søknader i utgangspunktet, fikk et slikt enkeltavslag stor betydning i tallene for uttelling.

Hordaland er et annet eksempel på et fylke hvor flere kommuner har søkt om mye midler, men hvor uttellingen har vært dårlig. I 2017 alene, hvor det var totalt 10 mill. tilgjengelig for tildeling, søkte fem kommuner fra Hordaland om til sammen 7 mill. kroner for ulike typer tiltak innenfor digitalisering av kommunens arkiver. Ingen av disse fikk støtte. Også andre kommuner i andre fylker har fått avslag fordi prosjektet er vurdert som drift, men da uten at det har gitt så synlige utslag som i Vest-Agder og Hordaland.

Arkivverket erfarer at grensegangen opp mot driftsoppgaver er spesielt vanskelig for kommunene, der nettopp arkiv og dokumentasjonsforvaltning ligger som lovpålagte driftsoppgaver. Fortsetter vi eksempelet med kommunene, ser vi imidlertid at det ikke bare er innretning på selve tiltaket som kan ha betydning for utfallet, det gjelder også økonomi.

Søknadssum

Som nevnt har kommunene dårlig uttelling på 12 %. Det vil si at de søker om mye mer enn de faktisk får. Hvis vi ser på søknadssummer så søker kommunene i snitt om ca. 825 000 kr. per søknad. Dette er langt over hva de andre institusjonene ber om. Og hvis vi ser på hvilket fylke som søker om mest per søknad, så er vi igjen tilbake til Vest-Agder.

Dette fylket søker i snitt om 832 500 kr per søknad, noe som er mer enn dobbelt så mye som de andre fylkene. Og selv om det aldri har vært noe øvre tak på hva man kan søke om eller få tildelt, viser tallene at gjennomsnittet uavhengig av fylke eller institusjon ligger på rundt 400 000 kr. per søknad, og 300 000 kr. per tilskudd.

Ser vi på alle årene og for alle typer søkere, så er det søkt om i overkant av 1 mill. kroner 40 ganger. Høyeste omsøkte sum er 3,88 mill. fra Larvik kommune i 2016. Kun 4 ganger har Arkivverket delt ut 1 mill. kroner eller over til en enkeltaktør, og det var til KDRS i 2018, til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) i 2019 og 2021, og til IKA Kongsberg i 2022.

Få av de store og pengekrevene søknadene har fått tilsagn, noe som kan være med å forklare den lave prosentvise uttellingen for enkelte regioner og institusjonstyper. Men det er som kjent noen som får, om ikke alt, men i alle fall tett opp mot det de ber om, selv om søknadssummene er store. Og det viser at det finnes *enda* flere faktorer som spiller inn.

Prioriterte områder og tema

Et fylke som har høy uttelling på sine søknader, er Finnmark med 45 %. Årsaken kan være at det aldri er sendt inn søknader fra kommuner angående driftsoppgaver eller at det generelt bes om lavere summer. Men det som er spesielt for Finnmark, er at søknadene herfra i større grad enn for andre steder omhandler samisk og kvensk materiale, i tillegg til andre underdokumenterte områder og tema. Det er et uttalt mål i sektoren å støtte opp under tiltak rundt underrepresenterte grupper i arkivene. Det er derfor mange slike tiltak som har fått støtte, da de nettopp realiserer en viktig målsetning for midlene, som spesielt denne regionen har forutsetning for- og er god på.

Noen av søknadene fra Finnmark har i tillegg omhandlet digitalt skapt materiale, og tiltakene har hatt fokus på nettverksbygging og økt samhandling. Dette er momenter som Arkivverket hele tiden har frontet i utlysninger og vurderinger. Spesielt gjelder dette for håndtering av digitalt skapte privatarkiv. Likevel har den typen søknader i stor grad uteblitt, og de få som faktisk har søkt, har fått stor uttelling.

En institusjon i en annen region som har hatt god uttelling, mye på grunn av flere store prosjekter som omhandler digitalt skapte privatarkiv, er Arbark. Det er også den enkeltinstitusjonen som har fått mest midler totalt, med over 5 mill. tildelt og svært god uttelling på 64 %. Som for innovasjonsmidlene, kan man si at privatarkivmidlene som er gått til digitalt skapte privatarkiv, har hopet seg litt opp rundt enkeltaktører eller i enkelte regioner. Både Finnmark og Arbark sine gode uttellinger kan, i alle fall delvis, forklares ut ifra sine målrettede tiltak på spesielt prioriterte områder og tema. Finnmark er også et fylke som har en relativt homogen søkermasse, med aktører som ligger godt innenfor selve målgruppen til arkivmidlene, og da spesielt privatarkivmidlene, nemlig museene og bibliotekene.

Målgruppe

Tildelingene for 2015-2022 gjenspeiler i stor grad målgruppen som hele tiden har vært definert for arkivmidlene. Med unntak av et par år der målgruppen har vært løsere definert til også å inkludere private virksomheter og «andre» som jobbet med bevaring og tilgjengeliggjøring av arkiv, har målgruppen vært noenlunde den samme; alle typer bevaringsinstitusjoner for arkiv, samt arkivfaglige organisasjoner og arkivfaglige miljø i offentlig forvaltning.

Det er alltid noen utenfor målgruppen som likevel søker om arkivmidler. Nord- Trøndelag og Oslo er eksempler på det. Nord- Trøndelag har en relativt lav uttelling på sine søknader på rundt 15 %. Ser vi på søknadene til sikring av privatarkiv spesielt, er uttellingen på kun 4 %. Går vi bak tallene, kan vi se noe av forklaringen på det, ut ifra hvem som søker på midlene. Ulike historielag har søkt om nesten 1 mill. av omsøkte 1,6 mill. for sikring av privatarkiv i Nord- Trøndelag. Oslo, på den andre siden, har en uttelling på 32 % generelt, men for sikring av privatarkiv faller dette til kun 23 %. Her har private virksomheter og organisasjoner søkt om rundt 8 mill. av totalt 27 mill. privatarkivmidler.

Ut ifra definert målgruppe og overordnede føringer for midlene, har det alltid vært Arkivverkets vurdering at denne typen søkere faller utenfor formålet med ordningen, nemlig å styrke arkivsektoren. Til tross for en mer inkluderende definisjon på målgruppen i perioden 2020- 2022, har disse søkerne derfor sjeldent fått tildelinger. At aktører utenfor målgruppen søker om arkivmidler, er ikke et fenomen for Nord- Trøndelag og Oslo alene. Det er heller ikke et fenomen for privatarkivmidlene alene, men det er i overvekt her private arkivskapere og historielag søker, og ikke på innovasjonsmidlene.

Å være tro mot målgruppen er en viktig del av forvaltningen av arkivmidlene. Andre aktører kan ha gode formål og spennende ideer i sine søknader og prosjekter, som Arkivverket gjerne skulle sett realisert. Men formålet med arkivmidlene er å styrke arkivsektoren og bidra til sterke synlige arkivinstitusjoner i hele landet. På den måten bruker Arkivverket arkivmidlene som et virkemiddel til å nå mål og ambisjoner for arkivfeltet.

Standhaftighet

Det er derfor ikke overraskende at det er de ulike typene arkivinstitusjoner og arkivfaglige organisasjoner som får mest midler og den beste uttellingen på sine søknader. Museene får også mye midler, men selve uttellingen er på et mye mer moderat nivå. Det kan være ulike forklaringer på dette. Museene er helt klart en del av målgruppen for arkivmidlene, og da spesielt privatarkivmidlene. Det er imidlertid flere museer som ikke oppfyller ønsker og krav i ordningen når det kommer til fellesløsninger som ASTA og Digitalarkivet. For de fleste av arkivinstitusjonene er dette enklere. Og selv om uttellingen for museene er dårligere enn for arkivinstitusjonene, er det ikke nødvendigvis slik at det har så stor betydning for det praktiske utfallet. Som sagt får museene mye midler, og det er delvis fordi de søker ofte.

Eksempelvis har Museene i Akershus (MiA) en uttelling på 31 %, noe som ligger tilnærmet på snittet på landsbasis. Men MiA sender inn flere søknader hvert år, i gjennomsnitt tre årlig. En uttelling på 31% vil da tilsi at rundt ett prosjekt når frem hvert år. Sånn sett er den reelle uttellingen ganske god, selv om prosentatsen kanskje viser noe annet. MiA har i alle fall utviklet en vellykket strategi for å legge til rette for *minst* en årlig tildeling.

Enkeltinstitusjonene som totalt sett har fått mest midler er institusjoner som hvert år sender inn én eller flere søknader, og som gjerne kjører større og flerårige prosjekter. Og her finner man alle typer institusjoner, og fra ulike deler av landet. De får mye midler, og har alle god uttelling i forhold til omsøkte midler.

Grensegang mot Nasjonalbibliotekets oppdrag på arkivfeltet

Av søkerlistene finner vi likevel noen institusjoner som har søkt mange ganger, men som har fått lite selv om de er i målgruppen for ordningen. Et eksempel på dette er Stiftinga for folkemusikk og folkedans (Sff). De har totalt søkt om nesten 3 mill., men bare fått tildelt 600 000 kr. Dette gir en relativt lav uttelling på 15 %.

I 2018 sluttet Arkivverket å gi midler til digitalisering av audiovisuelle arkiv.

Nasjonalbiblioteket (NB) hadde da fått i oppdrag å kartlegge og starte digitalisering av audiovisuelt materiale fra hele arkiv- bibliotek- og museumssektoren. Siden NB hadde fått øremerkede midler over statsbudsjettet til oppdraget, valgte Arkivverket å bruke de knappe arkivmidlene på andre områder enn digitalisering av audiovisuelle arkiv. Valget traff folkemusikkarkivene spesielt hardt da de ofte har store audiovisuelle samlinger som de ønsker å digitalisere. For Sff sin del kan nok den lave uttellingen begrunnes med dette. De har i alle fall søkt om, og fått avslag på, flere søknader om digitalisering av audiovisuelle arkiv.

Effekter av Arkivverkets forvaltning av arkivmidlene 2015 - 2022

Selv om ikke alle fylker, alle typer søkere og alle typer prosjekter har fått like mye midler, viser gjennomgangen likevel at Arkivverket i stor grad har klart å oppnå en jevn fordeling av midlene innenfor ordningens rammer og med utgangspunkt i søknadene som er sendt inn. Arkivverkets forvaltning av midlene har på denne måten *lagt til rette* for gode effekter for sektoren. Men det er likevel et spørsmål om midlene har gitt *reelle* effekter, og i tilfelle hvor og hvordan?

Det er for kategorien «Sikring av privatarkiv» at midlene har hatt de mest synlige resultatene og effektene. Arkivmidlene har bidratt til at et stort antall privatarkiv nå er sikret, ordnet, tilgjengeliggjort og digitalisert i hele landet og i alle typer institusjoner. Midlene har i så måte hatt en reell og viktig kulturpolitisk effekt ved å bringe sektoren nærmere målet om en helhetlig samfunnsdokumentasjon.

Arkivverket har fordelt ca. to tredjedeler av arkivmidlene til privatarkivprosjekter i perioden 2015-2022. Det er gjort delvis på grunn av sektorens forutsetninger og midlenes opprinnelige intensjon, men også fordi en overvekt søker om midler til nettopp dette formålet. I henhold til Arkivstatistikken, finnes det i dag rundt 140 institusjoner som bevarer og forvalter privatarkiv i Norge. Disse institusjonene har ofte lite ressurser og få arkivfaglige stillinger, og privatarkivarbeidet – som ikke er lovpålagt – nedprioriteres ofte i møte med andre arbeidsoppgaver. Arkivmidlene er derfor nødvendige for privatarkivarbeidet, og spesielt gjelder dette for museene.³ Ved hjelp av arkivmidlene er det satt i gang prosjekter og tiltak som ellers aldri ville sett dagens lys.

Enkeltsummene som deles ut til privatarkivprosjektene er mindre enn for de større innovasjonsprosjektene, men de fordeles til gjengjeld jevnere og til flere. Slik skaper midlene store effekter i *hele* landet og i *hele* sektoren. Gjennom prosjektene bygges kompetanse og erfaring, og midlene muliggjør også kortere eller lengre engasjementer for et svært presset privatarkivfelt. Privatarkivprosjektene er ofte mer konkrete og moderate i omfang enn innovasjonsprosjektene, og vi ser at det er enklere å oppnå gode og målbare resultater. Et godt eksempel på det er prosjektene rundt de nasjonale og regionale bevaringsplanene for privatarkiv. Samtlige av landets regioner har nå utarbeidet slike planer, ved hjelp av støtte fra arkivmidlene. Dette vil gi effekter for hele privatarkivsektoren i lang tid fremover, i form av mer samordning og effektivitet i bevaringsarbeidet, med tydeligere roller og ansvarsforhold.

Arkivverkets fokus på effekter av privatarkivmidlene har også hatt betydning for fordelingen av privatarkivmidlene. For privatarkivfeltet har det vært ulike typer krav gjennom perioden for tildeling, som f.eks. kravet om at arkivet skal stå i en bevaringsplan, at tiltaket skal være samordnet med fylkeskoordinerende institusjon for privatarkiv eller at det skal brukes fellesløsninger som ASTA og Digitalarkivet. Disse kravene har Arkivverket brukt som virkemiddel for å få sektoren mer samkjørt og effektiv.

---

³ <https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/Horing/horingsinnspill/?dnid=16324&h=10004313>

Det er imidlertid kun i senere tid at alle regioner har hatt bevaringsplaner. Kravet om samordning med Fylkeskoordinerende ledd har også til tider vært problematisk, da denne rollen er veldig ulikt praktisert i regionene. Og så er det fortsatt flere bevaringsinstitusjoner som ikke har tilgang til fellesløsninger som ASTA og Digitalarkivet. Disse har dermed falt utenfor kravene i ordningen. Arkivverkets ønske og veivalg for privatarkivsektoren kan dermed ha ført til at viktige prosjekter og institusjoner har blitt forbigått til fordel for de «beste elevene i klassen». Alt i alt kan det likevel konkluderes med at effektene av privatarkivmidlene har vært gode.

For kategorien «innovasjon» er det vanskeligere å si noe konkret om effektene som midlene har hatt på arkivsektoren. For enkelttiltak er det mange eksempler på svært gode resultater; nye systemer er testet, viktige veiledere er utarbeidet og ny metodikk er blitt utprøvd. Men midlene er mer ujevnt fordelt, og de har falt på relativt få hender. Det er opparbeidet mye kompetanse og erfaring internt i institusjonene som har fått midler, og disse har også villig delt resultater og erfaringer i ulike fora. Det er likevel vanskelig å konkludere med reelle effekter *for hele sektoren* fra disse enkeltprosjektene.

Innovasjon krever tid og ressurser, og innovasjonsprosjekter går ofte over flere år og koster mye. Utfordringene som arkivsektoren står ovenfor, hvor innovasjon vil være helt nødvendig, er enorme i seg selv. Ikke minst vil de kreve en målrettet og samordnet innsats. Men også her sliter sektoren med ressurser og kompetansemangel. I 2022 rapporterte mange kommuner at de knapt nok har ressurser til å utføre sine lovpålagte oppgaver, og at det er en mangel på kompetanse innenfor dokumentasjonsforvaltning og arkiv.⁴ Flere av de arkivbevarende institusjonene rapporterer om urovekkende lite ressurser til å ivareta arkivmaterialet de forvalter. Forventningen fra Arkivverket til innovasjonsprosjekter har sånn sett kanskje ikke stått i forhold til forutsetningene i sektoren. Det kan virke overambisiøst av Arkivverket å forvente små og spredte initiativ fra sektoren på tunge felt som utvikling av Digitalarkivet og tiltak knyttet mot satsningen Innebygd arkivering.

I tillegg er arkivmidlene hele sektorens midler, Arkivverket bare forvalter dem. Det betyr at det fort blir rotete hvis Arkivverket samarbeider, eller på annen måte «involveres» i omsøkte prosjekter. Da Arkivverket fra 2020 til 2022 koblet programområdene og kriteriene for å få midler til arkivinnovasjon opp mot egne satsningsområder Digitalarkivet og Innebygd arkivering, var erfaringen at det skapte flere uheldige avhengighetsforhold. Den opprinnelige tanken var at sektoren skulle søke om selvstendige tiltak rundt disse satsingene. Erfaringen viser imidlertid at gjennomføringen av tiltakene ble mer avhengig av Arkivverkets involvering enn først antatt.

På de åtte årene fra 2015 til 2022, er det delt ut 34 mill. kroner til innovasjon fra arkivmidlene. Det tilsvarer ca. 4 mill. årlig. Ikke bare er arkivmidlene små i denne sammenheng, men de er også uforutsigbare fra år til år. Det blir derfor raskt et spørsmål

---

⁴ <https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/tall-og-data-statistikk/kommunearkiver/resultater-fra-undersokelsen-2022>

om hvor mye og hvor god arkivinnovasjon det er mulig å få til innenfor ordningens rammer og begrensninger. Med de overordnede føringene som følger midlene, blir ofte de store, risikofylte og dyre innovative søknadene tapere i møte med flere mindre og rimeligere tradisjonelle prosjekter.

Mangelen på synlige effekter av innovasjonsmidlene kan også sees i sammenheng med manglende samordning og styring i sektoren. Til forskjell fra privatarkivfeltet, som aktivt ledes og koordineres av Arkivverket, blant annet gjennom privatarkivnettverket, bevaringsplaner og arkivstatistikk, mangler arkivinnovasjon felles arenaer og samarbeid. Det foreligger retningslinjer og kriterier for å søke om innovasjonsmidler, men Arkivverket har aldri drevet noen systematisk koordinering eller oppfølging av aktørene og tiltakene som får tilskudd. Arkivverket publiserer sluttrapportene fra ferdigstilte prosjekter på nett, men det er også så langt formidlingen fra Arkivverket strekker seg. Det har vært sporadiske erfaringsseminarer og presentasjoner, men det finnes per dags dato ingen god nok plattform eller fora for å dele nyvinninger og erfaringer fra prosjektene.

Konklusjon og veien videre

Arkivverket har forvaltet arkivmidlene i tråd med kulturpolitiske mål og overordnede føringer, og har oppnådd en jevn fordeling av midler til alle landets regioner, alle typer tiltak og alle slags institusjoner innenfor målgruppen. Fordelingen av midlene har ført til reelle effekter for arkivsektoren, og da spesielt for privatarkivsektoren.

Privatarkivmidlene har en god geografisk spredning, og god spredning mellom ulike typer institusjoner. Midlene er fordelt til prosjekter og tiltak som driver sektoren fremover, i stor grad på sektorens egne premisser. Effektene av midlene drar nytte av- og forsterkes ytterligere av de eksisterende samarbeidsarenaene og strategiene som allerede finnes på privatarkivfeltet, som det aktive privatarkivnettverket og ikke minst sektorens egen privatarkivstrategi. Siden privatarkivsektoren har en felles forståelse av både målet og veien dit, kan privatarkivtiltakene enkelt gjennomføres uten involvering og samarbeid med Arkivverket. Behovet er helt og holdent for økonomisk støtte, som nettopp arkivmidlene er.

På innovasjonsfeltet er det gode resultater av enkeltprosjekter og for enkeltaktører, men det er vanskelig å måle i hvilken grad ordningen har gitt reelle effekter for hele sektoren. Innovasjonsmidlene har samlet seg i visse deler av landet og i enkelte institusjoner, selv om det er mer på grunn av skjevfordelingen i søknadsmassen opprinnelig, enn en skjevfordeling fra Arkivverkets side.

At effektene har uteblitt fra innovasjonsmidlene kan delvis forklares ut ifra mangelen på samordning, oppfølging, kompetanse, ressurser og aktive samarbeidsfora for tilskuddsmottakerne. Det er per dags dato ingen felles nasjonal arkivstrategi som gir retning for innovasjon i sektoren. Det mangler en samordning av miljøet og nasjonale nettverk for arkivinnovasjon. Arkivverket som premissleverandør, ville vært en naturlig leder for et slikt arbeid. Når det derimot ikke foreligger, er det forståelig at sektoren ikke tar mer initiativ til uavhengige, små og spredte innovasjonstiltak.

Et eksempel som tydeliggjør sektorens forutsetning og behov for å igangsette innovasjon, kommer frem i stat- og kommuneundersøkelsen fra 2021. Her ble sektoren spurt om hvilken hjelp og støtte den trengte fra Arkivverket for å starte arbeidet med innebygget arkivering. Kun 12 % av de statlige etatene, og 7 % av kommunene svarte at de *ikke* hadde behov for noe støtte. Resten hadde klare ønsker og behov for en tydelig retning fra Arkivverket, veiledning, endring i regelverk og økonomisk støtte. Det som arkivmidlene faktisk bidrar med, nemlig økonomisk støtte, er altså kun en liten del av hva sektoren trenger for å komme i gang med innovasjon og være med på å løse dagens og morgensdagens utfordringer.

Skal arkivmidlene fortsette å gi tydelig effekt, viser rapporten at det er på privatarkivfeltet at midlene bør disponeres fremover. På innovasjonsfeltet vil det være vanskelig både å lyse ut midler, samt måle eventuelle effekter, uten en nasjonal arkivstrategi som viser en tydelig retning.

Dersom ordningen likevel skal omfatte et søknadsområde for arkivinnovasjon, bør det som et minimum være en bedre samordning og oppfølging av prosjektene som får midler. Det bør også utvikles en bedre plattform for deling av resultater, enn det som foreligger i dag. Innovasjon og utvikling må deles for å skape effekter utover enkeltinstitusjoner, og Arkivverket har i tilfelle en stor og viktig rolle i dette arbeidet.

Arkivverket bør ta diskusjonen om tippemiddelordningen og dens strenge rammer og begrensede midler vil kunne gi de beste resultatene og effektene for arkivinnovasjon fremover. Eller om det heller bør igangsettes andre tiltak og satsninger utenfor tippemiddelordningen, der nettopp Arkivverket kan ha en mer ledende rolle og være en samarbeidspartner inn i prosjektene? Kanskje også der de økonomiske rammene er mer forutsigbare og samsvarer bedre med det behovet som finnes og den ressursbruken som vil kreves. For selv om innovasjon er avhengig av midler og ressurser, er det et vel så stort behov for samordning og ledelse – og det kan ikke arkivmidlene løse.

Da Nasjonalbiblioteket i 2018 fikk oppdraget å digitalisere audiovisuell dokumentasjon i ABM- sektoren, fikk dette konsekvenser for arkivmidlene. Arkivverket, i samråd med NB, besluttet da å ikke gi midler til prosjekter som hadde digitalisering av audiovisuelle arkiv som formål. Dette skulle nå ivaretas av KUDs bevilgning til NB. To år etter, i 2020, utvidet departementet NBs oppdrag til å også gjelde digitalisering av analoge privatarkiv i arkiver, bibliotek og museer. Dette har også fått konsekvenser for arkivmidlene. Det nye programmet for årene 2023 – 2026 gir ikke støtte til digitalisering av privatarkiv, da KUD allerede har bevilget midler til dette gjennom kulturarvdigitaliseringen i NB. For å sikre en god ordning for privatarkivene og arkivsektoren i fremtiden er det viktig at Arkivverket og NB har en god dialog rundt status og fremdrift i oppdragene knyttet til kulturarvdigitalisering. For sektorens skyld er det essensielt at ingen områder havner i vakuum mellom to statlige aktører, men at ordningene hele tiden samkjøres og koordineres til det beste for dem ordningene er ment å treffe.

Arkivmidlene er arkivsektorens midler, der Arkivverket bare er forvalter. I denne forvaltningsrollen er det viktig å ha kunnskap om sektoren og om hva som rører seg på feltet. Et argument for at nettopp Arkivverket skulle få denne rollen⁵ var at man her ville kunne se helheten og fordele midlene til gode for hele sektoren. Denne gjennomgangen viser at Arkivverket i stor grad har realisert dette gjennom tildelingene i perioden 2015 til 2022, men at det også er rom for forbedringer fremover.

---

⁵ Se mer i Arkivverkets hørings svar til ny Arkivlov (2021): <https://www.arkivverket.no/forvaltning-og-utvikling/horinger/arkivverkets-horingssvar/horingssvar-forslag-til-ny-arkivlov>